

(۱۶)

شخصات اقتصاد اسلامی

اسلام و توزیع ثروت

(۲)

در اینجا باز ما ناچاریم برای وضوح بیشتر مطلب به چند مسئله فقهی اشاره کرده و سپس موارد اساسی اختلافی بین اقتصاد اسلامی و اقتصاد اشتراکی و سرمایه‌داری را بررسی کنیم :

۱ - کشاورزی که از راه نصب و بذر زراعت می‌کند از محصولی که از این طریق تولید گردیده بهره‌ای ندارد بلکه تمام محصول متعلق به شخص می‌باشد که مالک و بذر دهنده و از وی نصب شده است .

اکثر فقهاء باین مطلب فتوی می‌دهند و در کتاب «در اثره» ادعای اجماع و اتفاق شده است و صاحب کتاب «جوهر» می‌نویسد : عدم ملکیت زارع در این مورد با اصول و قوانین مذهب تطبیق می‌کند (۱)

۲ - اگر بین کارگر و سرمایه‌دار قراردادی بر اساس همکاری دو عنصر «سرمایه و کار» منعقد گردید - این پیمان و شرکت از نظر اقتصاد اسلامی صحیح است و ثروت تولید شده بین صاحب‌مال و کارگر بمتنی که در قرارداد با هم توافق کرده‌اند توزیع می‌گردد این نحوه شرکت اگر در مورد زمینهای زراعتی صورت گیرد در فقه اسلامی از آن به «مزارعه» و اگر در خصوص درخت کاری و آبیاری و نگهداری درختان باشد از آن به «مساقات» و در صورت تجارت از آن به «مضاربه» تعبیر شده است (۲) .

***

چنانچه از دو فقره بالا استفاده عیوض نظریه اسلام در توزیع ثروت بر اساس کار و اعتبار مالکیت خصوصی استوار است باین معنی که هر گاه شخصی از راه کار مباشری مالک مواد اولیه گردید ، شخص دیگری نمی‌تواند از طریق کاری که روی این مواد انجام داده ملکیت اولی را

(۱) جوهر الکلام، کتاب النصب، چاپ قدیم صفحه ۱۲۰

(۲) جوهر الکلام و کتاب النصب، چاپ قدیم صفحه ۴۵۸ و ۴۶۶

فسخ کند و خود مالک گردد بلکه ثروتی که بوسیله کاردومی تولید شده بر اساس مالکیت خصوصی منقول باولی است (زیر اوی ماده اساسی ثروت را از اول مالک بوده) هر چند که این کار ماده خام را تغییر شکل دهد و پان ارزش تبادل بیخشد .

در اینجا موارد اختلاف اقتصاد اسلامی در توزیع ثروت با سوسیالیسم مارکسیسم خود بخود روشن میگردد چون همانطور که یاد آور شدیم اقتصاد اشتراکی بر اساس قانون « برای هر کس باندازه کارش » و ارزش سادیس یا کار محسم « و نادیده گرفتن واقیبت غیر قابل انکار ارزش مالی مواد خام و انای مالکیت خصوصی ، در مرحله توزیع سهمی برای مالک مواد طبیعی « یا عبارت دیگر « سرمایه » قائل نیست و آنرا در ردیف ابزار تولید که تنها سود ثابقی (اجاره بها) میبرد به حساب آورده و نقطه مقابل اینست ، کاپیتالیسم است که بر اساس مالکیت بی بند و بار و بدون قید و شرط فردی ، سرمایه را اساس قرار داده و برای کارگر در مرحله توزیع سهم قائل نیست و از نظر اقتصاد آزاد و انجام گسیخته سرمایه داری کار با ارزش انسان در ردیف ابزار تولید قرار دارد و جز سودی ثابت (مزد) هیچگونه حقی از تولید ندارد .

اما اقتصاد اسلامی هیچیک از دو توزیع مزبور را صحیح و عادلانه نمی داند و خود راهی دیگر و روشی خاص بر اساس واقیبات زندگی در توزیع ثروت ارائه میدهد .

اسلام علی رغم رژیم اشتراکی با اشتراک مالکیت خصوصی و ارزش واقی مواد خام طبیعی در تولید ، برای سرمایه سهمی قائل است و برخلاف اقتصاد سرمایه داری کار را اساس قرار داده و علاوه بر آنکه آنرا پایه مالکیت میداند ، در تمام توزیع ، مالیشترین نتیجه بزرگترین سهم را برای کارگر منظور داشته است .

مادر کنایه فقهی « یواب (مضاربه ؛ مزارعه و مساقات) می بینیم که « کار ، میتواند نقش اساسی را دریکه تولید صنعتی و با رعایت میدهد داشته باشد ، یعنی کارگر علاوه بر اینکه میتواند مردمانی در برابر کار خود دریافت کند ، در خصوص موارد بالا میتواند بجای مزد از تولید سهم ببرد بدون اینکه از خساراتی که ممکن است بر محصول و درآمد وارد آید ، زیان ببیند (۱) و حال آنکه سرمایه (و ابزار تولید در اقتصاد اسلامی به بوجه چنین امتیازاتی را ندارد و سرمایه هم مانند « کار » از تولید سهم میبرد ولی با این تفاوت که تمام خسارات وارده متوجه سرمایه است .

از طرف دیگر سود ثابقی که برای کارگر منظور میگردد (مزد) برای سرمایه داریست

(بقیه در صفحه ۳۹)

(۱) شرایع الاسلام و کتاب المضاربه ، صفحه ۱۳۵

۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴. قاموس الرجال تألیف حاج شیخ محمد تقی شوشتری ۶ جلد رقم زرکوب، ارا انتشارات مرکز نشر کتاب، تهران (کتابی نفیس در علم رجال)

۱۵. نهج البلاغه چیست؟ تألیف مرحوم سید هبه الدین شیرستانی، ترجمه، سید عباس میرزاده امری، با مقدمه‌های مفید از علی دوانی شمیر جیبی ۱۴۳ صفحه ناشر: مؤسسه مطبوعاتی فراهانی تهران (دوباره معرفی نهج البلاغه)

بخش دوم: اسامی افراد محترمیکه به کتابخانه عمومی مکتب اسلام

کتاب اهدا نموده‌اند:

آقای سید ابوالحسن افشار سید سلیمان ۶ جلد	آقای عبدالرضا طراوت از کازرون ۲ جلد
» بقائی — ۱۰ جلد	» عبدالرسول طراوت » ۲ »
» خیرالاسلم زاده » رقم ۱ »	» پدش طراوت » ۲ »
» سید مرتضی قطب » دزفول ۱۴ »	» علی عدالت منش » درامین ۲ »
» کاظم وحید یزدی » یزد ۲ »	» محمد بلالی » شه میرزاد ۳ »
» فرهاد تحویل داری » رقم »	» غلامرضا صفرخ نژاد » خوی ۱ »
» جلال حعفری » تهران »	» عباسعلی عشق شکینی » » ۳ ۱ »
» اکبر کریمیان » بجنستان ۵ »	» کاظم حق بجانب » قسا ۸ »
» خلیل جهانپور » شیراز »	» وزارت اوقاف کویت » کویت ۲ »
» یحیی سلیمی » توسرکان ۱ »	» حسین زما نژاد » » ۱ »
» مجتبی اسلامی » بجنورد »	» حسین رحیمی » مشهد ۶ »
» محمد خلیلی » مشهد ۷ »	» محمد سفاری و فانی » تبریز ۱ »
» محمد علی اسلامپور » همدان ۲ »	» سفوری » تهران ۸ »

(بقیه از صفحه ۳۴)

شوشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

چون سود ثابت در خصوص سرمایه‌داری است و در با خوار می‌دم در اسلام حرام و قدغن می‌باشد و همچنین اجزای تولید تنها یک امتیاز دارد که همان سود ثابت و یا با اصلاح فقهی مال الاجاره، می‌باشد در خصوص کالای تولید شده سهمی ندارد.

بدین ترتیب اسلام نظر افراطی و طمانینه‌گرایانه کاپیتالیسم را در خصوص غصب حقوق کارگر و توسعه سرمایه‌داری و رد مکتب فطریه نظام اشتراکی را در مورد مالکیت خصوصی و انحراف در ارزش کار و ضرر مطلق سرمایه‌داری مرحله توزیع و تدریس به ندرت و یا توزیع عادلانه‌ای که با آنکه بدهد بتواند بزرگترین مدافع حقوق کارگر اساس اقتصاد جاویدان و پایداری را برپا می‌نماید است و می‌تواند بدهد فکری کسانی گردد که از تناقضات و ناتوانیهای مکتبهای مادی جدید خسته شده و در جستجوی یک نظام اقتصادی آزاد و عادلانه که با واقعیات حیات انسانی تطبیق کند، درنگا پو هستند.